

BRUGGE

EXPO

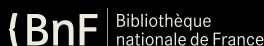
PERSDOSSIER

Haute Lecture

by Colard Mansion

01 maart 2018 — 03 juni 2018
Groeningemuseum Brugge

INLEIDING

HAUTE LECTURE BY COLARD MANSION

VERNIEUWING VAN TEKST EN BEELD IN MIDDELEEUWS BRUGGE

'Brugge was in de late middeleeuwen een wereldboekenstad. Vandaag is daar nauwelijks iets van te zien in het stadsbeeld. Maar 'wereldboekenstad' betekende vooral dat Brugse boeken in het spoor van de internationale handel en via vorstelijke uitwisselingen de wereld veroverden en bijgevolg vandaag wereldwijd in bibliotheken worden bewaard. Met andere woorden, het middeleeuwse luxeboek verbindt Brugge met de rest van de wereld. Hier liggen ongemeen uitdagende mogelijkheden voor internationale uitwisseling van historische verhalen, voor wetenschappelijk onderzoek, en voor het zichtbaar maken en contextualiseren van dit werelderfgoed in tentoonstellingen.'

Zo staat het in de 'Blauwdruk voor Brugge Letterstad', een oproep en programma die in 2013 werden gelanceerd als hefboom om de hedendaagse troeven van Brugge als letter- en boekenstad te verbinden met een ongemeen rijk cultureel erfgoed. De tentoonstelling 'Haute Lecture by Colard Mansion' laat zien dat deze ambitie geen dode letter is.

Boekenondernemer Colard Mansion

In de tentoonstelling staat Colard Mansion centraal. Dat klinkt vreemd, want onze kennis over Mansion is bijzonder bescheiden. Hij komt vanaf 1457 in Brugse teksten voor, een laatste keer wordt zijn naam vermeld in 1484. Waar hij ca. 1457 vandaan kwam, is niet bekend. Waar hij in 1484 heen trok en overleed, evenmin.

Daartegenover staat dat Mansion in die Brugse jaren verantwoordelijk was voor een verpletterend oeuvre. Het zijn deze boeken, handschriften en prenten die onze aandacht verdienen. De naam Colard Mansion roept een wereld op van luxehandschriften en fraaie incunabelen in het laatmiddeleeuwse, Bourgondische Brugge. 'Haute Lecture' dus. De belangstelling voor zijn oeuvre gaat terug tot de 18de eeuw, toen 'Mansion' werd ontdekt en vervolgens verzameld door antiquaren en bibliofelen.

In de tentoonstelling verschuift de focus al vlug van leven naar werk, naar Mansions boeken en naar hun 'Sitz im Leben', de laatmiddeleeuwse boekenwereld in Brugge. Daartoe wordt gevaren onder de vlag van traditie en vernieuwing. Uiteraard is Mansion geworteld in het stevige vakmanschap van de laatmiddeleeuwse boekenbedrijf in Brugge, een kosmopolitisch bedrijf dat internationaal was verankerd. Het boekenvak stelde er tientallen handen te werk en trok kunstenaars en vakmensen aan uit de brede Noordwest-Europese regio. Hun aantal en kracht leidden tot een eigen gilde, de librariërs-gilde. Mansion staat daar middenin, als uitmuntend schrijver (kopiist) en geleerde vertaler, als boekenondernemer die dure projecten voor het maken van grote verluchte luxemanuscripten realiseerde, en uiteraard ook als boekdrukker, de nieuwe kunst die vanaf 1455, met Johannes Gutenberg in Mainz, aan een hoog tempo Europa veroverde.

Incunabelen en innovatieve technieken

Door als eerste in Brugge de boekdrukkunst te omarmen, aanvankelijk in de werkplaats van William Caxton en vanaf 1476 voor eigen rekening, laat Mansion zich kennen als een innovatieve ondernemer. Hij slaagt erin om twee domeinen te verbinden; luxueuze Bourgondische handschriften en gedrukte boeken komen samen in de producten die hij in de markt zet. 'Luxemanuscripten op een mechanische manier vervaardigd', wist Paul Saenger al in 1975. Investeren in een drukkerswerkplaats was toen bijzonder risicovol, maar Mansion aarzelt niet om in te zetten op wat voor elke drukker een onvervreemdbaar kapitaal is: letters. De fonts die Mansion laat ontwikkelen kennen hun gelijke niet in de 15de-eeuwse Europese boekenwereld en inspireren ook vandaag nog letterontwerpers. Zo ontwikkelde Jo De Baerdemaeker een nieuwe letter, de 'Colard Mansion sans serif'. Deze letter wordt volop ingezet in 'Haute Lecture'.

Mansions volledige oeuvre opnieuw samengebracht

Alle incunabelen van Colard Mansion zijn met één of meer exemplaren in de tentoonstelling aanwezig. Bibliotheken en musea wereldwijd lieten hun exemplaren even terug naar hun bakermat gaan. In Brugge bezit de Openbare Bibliotheek een aardige collectie Mansion-incunabelen, die teruggaat op de Parijse Brugge-ling Joseph-Basile van Praet (1754-1837). Sinds 2015 is die verzameling erkend als Vlaamse Topcollectie. Diezelfde Van Praet heeft een hand in wat vandaag met voorsprong de omvangrijkste Mansionverzameling is, deze van de 'Bibliothèque nationale de France' in Parijs. Dankzij de buitengewone steun van de BnF is het gelukt om alle edities van Mansion voor het eerst in meer dan 500 jaar te herenigen in hun thuisstad.

Boeken drukken leidt Mansion binnen in de wereld van de boekillustratie en de prentkunst, disciplines die zich net volop aan het ontwikkelen en vernieuwen zijn. Ook in dit

treffen van boeken en prentkunst, lopen traditie en innovatie in elkaar over. Werk van prentmakers zoals Meester FVB en Meester W A komen zo in het vizier, met vele iconografische en technische verbanden. Alle exemplaren van de geïllustreerde incunabelen van Mansion – de 'Boccaccio' (1476) en de 'Métamorphose' (1484) – liggen in de tentoonstelling zij aan zij. Dit is niet alleen een weelde voor het oog, het laat ook toe om de verbanden tussen boeken en prenten beter te begrijpen.

Unieke bruiklenen wereldwijd

Het samenbrengen van incunabelen, manuscripten en prenten, aangevuld met onder meer schilderijen op paneel en metalen kunstobjecten, maakt 'Haute Lecture' tot een rijke en dynamische tentoonstelling. Wereldwijd stellen 55 archieven, bibliotheken en musea, 150 bruiklenen ter beschikking. Tophandschriften, verluchte incunabelen en zeldzame prenten brengen het innovatieve boekenbedrijf van Mansions tijd tot leven. Meteen plaatst de tentoonstelling met overtuiging de laatmiddeleeuwse boekenwereld in Brugge op de wetenschappelijke agenda. De tentoonstelling geeft de meest recente stand van het onderzoek weer over Mansions leven en zijn forse netwerk. Bovendien belicht 'Haute Lecture' de geleidelijke transitie van handschrift naar druk, de atelierpraktijken en uitgeverstrategieën van een drukker-uitgever, de laatmiddeleeuwse prentkunst en de impact van een indrukwekkend volkstalig literair corpus.

'Haute Lecture by Colard Mansion' is genieten van topstukken, en tegelijk bezoeker en onderzoeker uitdagen met een te lang onbekende geschiedenis.

HAUTE LECTURE BY COLARD MANSION

VERNIUWING VAN TEKST EN BEELD IN MIDDELEEUWS BRUGGE

(bron: Museumbulletin)

Dit voorjaar toont het Groeningemuseum een luxueuze bladzijde uit de Brugse geschiedenis met de tentoonstelling 'Haute Lecture by Colard Mansion: vernieuwing van tekst en beeld in middeleeuws Brugge' (1 maart - 3 juni 2018). De stad had zich ontwikkeld tot een internationaal vermaard manuscriptencentrum op het moment dat boekenondernemer Colard Mansion er neerstreek. Tussen 1457 en 1484 vervaardigde hij kostbare manuscripten en de eerste in Brugge gedrukte boeken. Nu, meer dan 500 jaar later, hebben Musea Brugge en de Openbare Bibliotheek Brugge zijn boeken opnieuw samengebracht. Vandaag biedt zijn oeuvre een unieke kijk op de stad Brugge in de periode dat de boekdrukkunst er haar intrede deed.

De boekenondernemer en zijn werk

Colard Mansion is een mysterieuze figuur. Vanaf 1457 woonde en werkte hij in Brugge. In 1484 verdween hij plotseling uit de stad. Waar hij vandaan kwam en waar hij daarna heen trok? Het is een raadsel. Wel kunnen we aannemen dat hij al van middelbare leeftijd moet zijn

geweest, met voldoende vermogen en sociale contacten om een succesvol boekenbedrijf op te bouwen. Mansion coördineerde als boekenondernemer de productie van manuscripten. Hij trad daarbij op als tussenpersoon tussen bestellers en ateliers. Hij was zelf ook een ervaren kopiist (overschrijver van manuscripten) en erudiet vertaler. Zijn bekendheid dankt hij echter aan zijn activiteiten als drukker van 'incunabelen'. Deze term wordt gebruikt voor boeken, gedrukt in de vijftiende eeuw, toen de boekdrukkunst pas opkwam en nog in haar kinderschoenen stond. Incunabelen worden soms ook wiegedrukken genoemd ('cuna' betekent 'wieg' in het Latijn).

Mansions boeken bevinden zich vandaag in bibliotheken wereldwijd. Het reconstrueren van zijn boekenproductie vormt de basis van de tentoonstelling. Van elk van zijn 26 edities wordt tenminste een exemplaar getoond. Hiermee is na 500 jaar het oeuvre van Mansion opnieuw bijeengebracht in Brugge. Dit is mogelijk dankzij de vele Europese en Amerikaanse bruikleengevers en de bijzondere steun van de Bibliothèque nationale de France. Zij bezit de grootste collectie boeken van Mansion ter

wereld, dankzij de verzamelwoede van haar conservator, de Bruggeling Joseph-Basile van Praet (1754 - 1837). Van Praet schonk tevens vijftien incunabelen van Mansion aan de Openbare Bibliotheek Brugge. De Openbare Bibliotheek en Musea Brugge hebben hun krachten gebundeld om zowel de boekhistorische als kunsthistorische aspecten van Mansions werk tot hun recht te laten komen. In Mansions dagen waren de productie en het uiterlijk van incunabelen, manuscripten en prenten namelijk sterk met elkaar verweven. De objecten in de tentoonstelling nodigen experts vandaag dan ook uit om de grenzen van hun onderzoeksgebied te overschrijden en de raakvlakken van de verschillende kunstvormen te belichten.

Scharniermoment tussen manuscript en druk

In de laatste helft van de vijftiende eeuw was de manuscriptenproductie op haar hoogtepunt en kreeg de boekdrukkunst voet aan de grond in Brugge. Deze twee ontwikkelingen kwamen samen in de figuur van Mansion. Oorspronkelijk was hij een man van manuscripten. De Bourgondische adel en andere rijke bibliofielen bestelden hun manuscripten bij hem. Hij vervaardigde die deels in zijn atelier en coördineerde daarnaast een netwerk van onderaannemers. Mansion moet zich als een vis in het water hebben gevoeld in Brugge, dat toen het onbetwiste centrum van manuscripten in Noordwest-Europa was.

Toen de boekdrukkunst ten tonele verscheen, ging Mansion hier al snel mee aan de slag en droeg hij actief bij aan de verdere ontwikkeling van het gedrukte boek. In Brugge was hij een pionier van deze 'nieuwe kunst'. Waar manuscripten als unica met de hand werden geschreven, zag Mansion vast het voordeel van de oplagen waarin incunabelen werden gedrukt. Dat Mansion zich richtte op het drukken van boeken, betekende niet dat hij de manuscripten de rug toekeerde. Uiteindelijk zou het handgeschreven boek het veld ruimen voor het gedrukte, maar in die dagen stonden de twee juist dicht bij elkaar. Mansion bleef beide vervaardigen.

Hij zag dan wel de nieuwe mogelijkheden van de boekdrukkunst, maar de techniek stond nog in haar kinderschoenen. Het productieproces en de vormgeving waren nog niet vastomlijnd. Daarom bouwde Mansion voor zijn incunabelen voort op zijn expertise in manuscripten. Hierdoor zien we in zijn boeken een samenspel tussen traditie en vernieuwing. De afweging tussen beide werd vermoedelijk gestuurd door commerciële overwegingen. Enerzijds was er vraag naar traditionele manuscripten. Anderzijds was die vraag zo sterk gegroeid dat Mansion een snellere manier om boeken te vervaardigen waarschijnlijk graag benutte.

Métamorphose

De nauwe relatie tussen manuscript en druk toont zich in Mansions incunabel 'Métamorphose' (1484). De tekst past goed binnen de traditie van allegorische en moraliserende 'Bourgondische' manuscripten. Het zijn vertellingen van de Romeinse schrijver Ovidius (43 v.C.-17 n.C.) over gedaanteverwisselingen van figuren uit de klassieke oudheid. Mansion gebruikte een christelijke bewerking die de heidense 'Métamorphose' voor een middeleeuws publiek relevant maakte.

Ook qua uiterlijk lijkt de incunabel sterk op de 'Bourgondische' manuscripten. Dit valt al op bij de eerste bladzijde. De tekst is gedrukt in een monumentaal, gotisch lettertype dat 'bastarda' wordt genoemd. Het is een gedrukte variant van een handschrift dat kopiïsten hanteerden voor Bourgondische manuscripten. Mansion 'verluchtte' het boek niet met miniaturen, maar met houtsneden. De houtsnede op de eerste bladzijde toont de god Saturnus die zijn kinderen opat uit de onbevattelijke angst dat ze zijn ondergang zouden worden. Terwijl Saturnus een van zijn kinderen verslindt, wordt hij gecastreerd door zijn zoon Jupiter. Jupiter slingert diens lid in zee en hieruit ontstaat op wonderbaarlijke wijze de godin Venus. De bladzijde is verder met de hand afgewerkt alsof het een manuscript is, met een initiaal en rode titels en rubrieken. De bladranken, bloemen en vruchten op de randen zijn met de hand geschilderd.

De nieuwe mogelijkheden van de boekdrukkunst

Mansion zag de boekdrukkunst duidelijk als een manier om traditionele manuscripten op een mechanische wijze te vervaardigen. Hij bleef experimenteren met de mogelijkheden van het boekdrukken. De rode titels en rubrieken drukte hij soms, in plaats van ze met de hand te laten invullen. Omstreeks 1477 liet hij een nieuw, kleiner lettertype ontwerpen: een 'rotunda'. De rondere vorm doet moderner aan en staat verder af van de Bourgondische manuscripten. Ook in het type teksten varieerde Mansion. Hij drukte niet enkel luxueuze, maar ook eenvoudige teksten, zoals een almanak. Uitgerekend hiervan is geen exemplaar bewaard, waarschijnlijk omdat de almanakken zeer intensief werden gelezen en daardoor sneller versleten dan de luxueuzere boeken.

Spin in het web

Mansion had een centrale positie in de Brugse boekenproductie. Hij huurde een winkelruimte aan de Sint-Donaaskerk in het hart van de Brugse boekenbuurt. Twee jaar stond hij als deken aan het hoofd van de librariërs-gilde. Onder de term 'librariër' viel iedereen die werkte aan de productie van boeken. Van Mansions rol als spilfiguur getuigt ook zijn oeuvre. Voor de boekenproductie steunde hij namelijk op een groot netwerk van onder andere perkamentmakers, papierverkopers, boekbinders, miniaturisten en prentmakers.

De la ruyne des nobles hommes et femmes

Mansions contacten met bijvoorbeeld prentmakers, maakten zijn incunabel 'De la ruyne des nobles hommes et femmes' (1476) tot een hoogtepunt in zijn oeuvre. Deze tekst van de Italiaanse humanist Giovanni Boccaccio (1313-1375) beschrijft de onfortuinlijke lotgevallen van Bijbelse, antieke en middeleeuwse figuren. Allen hebben ze gemeen dat na een periode van voorspoed het lot zich tegen hen keerde. Zo werkte de Romeinse Regulus zich op tot consul in 267 en 256 vóór Christus, maar er wachtte hem een gruwelijke marteldood.

Boccaccio wilde zijn lezers met voorbeelden als deze waarschuwen voor de gevolgen van trots en ambitie.

De boeken van Mansions 'Boccaccio' zijn wonderlijk genoeg in verschillende versies bewaard gebleven. Eén versie is gemaakt om miniaturen in te voegen als illustraties, terwijl het ontwerp van de andere versies juist ruimte biedt aan gravures. Waren de verschillende versies al vanaf het begin Mansions bedoeling? Of moest hij zijn boek aanpassen door onvoorziene omstandigheden? Dat is een van de vele onbeantwoorde vragen rond zijn oeuvre. Wel is hij met dit boek een van de eerste drukkers die met gravures illustreert. De gravures zijn speciaal gemaakt voor Mansions 'Boccaccio'. Mogelijk leverden miniaturisten de ontwerpen. De uitvoering van de gravures was in handen van de Meester van de Boccaccio-illustraties, die zijn noodnaam dankt aan deze opdracht.

Brugge en de prentkunst

In de tentoonstelling zijn prenten te zien van verschillende graveurs die net als de Meester van de Boccaccio-illustraties mogelijk in Brugge hebben gewerkt, hoewel die lokalisering vaak onzeker blijft. Een van hen heeft de noodnaam Meester FVB. Het prentenkabinet van de Musea Brugge bewaart een gravure van hem. Hierop is de heilige Paulus afgebeeld, blootsvoets en met een zwaard in zijn rechterhand. De schaduwen in het gezicht van de heilige en de ploival van zijn gewaad zijn zeer uitgewerkt. De verfijnde techniek van de meester geeft veel van zijn prenten een schilderachtige uitstraling. In zijn gravures kiest hij bovendien vaak details en composities die terug te vinden zijn in Zuid-Nederlandse schilderijen.

Ondernemersgeest

Mansion had een neus voor het vinden van lucratieve nichemarkten. Hij richtte zich specifiek op boeken voor welgestelde lezers. Velen van hen waren lid van de Orde van het Vlies en waren verbonden aan het Bourgondisch hof. Een dergelijke klant was Lodewijk van Gruuthuse (1422 - 1492). Zijn grote liefde voor

boeken bewoog hem ertoe een indrukwekkende bibliotheek van bijna 200 manuscripten op te bouwen. Veel hiervan werden op bestelling voor hem vervaardigd, zoals 'De la Pénitence Adam' (Adams boetedoening). Mansion verzorgde de Franse vertaling en droeg mogelijk bij aan de productie van het manuscript. De tekst, een apocriefe legende, verhaalt hoe het kruis van Christus was gemaakt uit hout van de boom van kennis van goed en kwaad. De mens is dus verlost door het hout waardoor Adam was gevallen. De openingsminiatuur toont de geschiedenis van Adam en Eva in een landschap: van de zondeval in de verte, tot de verdrijving uit het paradijs en de uiteindelijke afwassing van de zonde voorin. Vanaf de rots rechtsboven ziet Lodewijk van Gruuthuse neer op het schouwspel, terwijl Colard Mansion hem het boek aanbiedt.

Als ondernemer had Mansion een scherp oog voor onontgonnen gebieden in de markt. Als een van de eersten drukte hij hoofdzakelijk teksten in het Frans, de volkstaal. Hij koos verschillende actuele teksten voor zijn boeken. Als hij oude teksten koos, was hij vaak de eerste die het niet als manuscript, maar als druk op de markt bracht. Niet alleen stond Mansion dus op een bijzonder punt in de geschiedenis en binnen de stad Brugge, bovenal speelde hij zeer vernuftig in op zijn positie. Dit toont zich vooral in zijn boeken, die hierdoor vandaag de dag nog getuigen van zijn vernieuwing van tekst en beeld in middeleeuws Brugge.

DE 'COLARD MANSION': EEN NIEUWE LETTER ALS EERBETOON

De heel bijzondere typografie van Mansion verleidde letterontwerper Jo De Baerdemaeker tot diepgaand onderzoek en het ontwikkelen van een nieuw digitaal lettertype. De 'Colard Mansion' werd officieel voorgesteld op 7 december 2017.

Het European Lettering Institute

De voorbij jaren heeft de Openbare Bibliotheek Brugge een duurzame samenwerking uitgebouwd met het European Lettering Institute (ELI) en zijn directeur Lieve Cornil. De basis van deze samenwerking is een gedeelde interesse en passie voor geschreven en gedrukt erfgoed.

Het European Lettering Institute is in Brugge gevestigd en biedt een unieke opleiding in letter- en grafisch ontwerp aan. Studenten krijgen er de kans een diepgaande historische en hedendaagse praktische kennis te ontwikkelen in geschreven, getekende en digitale lettervormen.

De samenwerking tussen de bibliotheek en ELI ent zich op concrete projecten. De tentoonstelling 'Haute Lecture by Colard Mansion' is voor deze samenwerking een godsgeschenk. Het voorstel waarmee het ELI naar de bibliotheek toe kwam was dit evenzeer: studie van de letters die Mansion als drukker gebruikte, vanuit deze studie een historische reconstructie van Mansionletters ontwikkelen en vanuit deze historische reconstructie een hedendaags Mansionfont ontwerpen.

Dit is een ambitieus project dat werd geleid door Jo De Baerdemaeker, zelfstandig letterontwerper, producent-ontwikkelaar van digitale lettertypes, post-doctoraal onderzoeker, en docent aan het European Lettering Institute.

Jo De Baerdemaeker

Jo De Baerdemaeker heeft een diploma MA in Typeface Design, en behaalde een doctoraat aan de University of Reading.

In 2012 richtte hij Studio Type op in Antwerpen. Hij werkt samen met internationale type foundries, software bedrijven, en (inter)natio-

nale design studio's, zoals Microsoft, Google, en de New York Times.

Hij is verkozen bestuurslid van de ATypl Board of Directors, & ATypl country delegate voor Belgium, doceert momenteel aan het Plantin Instituut voor Typografie (Antwerpen), European Lettering Institute (Brugge), en LUCA School of Arts (campus Sint-Lukas Brussel), en is gastdocent aan verschillende internationale kunstopleidingen & universiteiten.

Jo De Baerdemaeker spreekt regelmatig op internationale congressen over typografie & letterontwerp, consulteert bedrijven, en geeft internationale letterontwerp workshops.

Op 16 januari 2017 reikte minister van cultuur Sven Gatz aan Jo de eerste titel 'Nieuwe Vlaamse Meester in de Kunst' uit, dit op de Henry Vande Velde Awards in Bozar.

Colard Mansion

Aa Bb Cc Dd Ee
ff Gg Hh Ii Jj Kk
Ll Mm Nn Oo Pp
Qq Rr Ss Tt Uu
Vv Ww Xx Yy Zz

EXTRA AANBOD

AUDIOGUIDE

Inbegrepen in het toegangsticket

Talen: NL-FR-DE-EN

GELEID BEZOEK

€ 75 excl. ticket - max. 15 p.

Talen: NL/FR/DE/EN

Reserveren:

toerisme.reserveringen@brugge.be

+32 (0)50 44 46 46

COLARD MANSION IN DE KLAS

Voor de leerkracht:

Online lesmateriaal

Om Colard Mansion meer weerklank te geven bij het grote publiek heeft de Openbare Bibliotheek Brugge een online **inspiratiemap** voor leerkrachten samengesteld. De inspiratiemap biedt heel wat informatie, als voorbereiding op een bezoek aan de expo of om mee aan de slag te gaan in de klas.

Meer op www.brugge.be/haute-lecture.

Een bezoek aan de tentoonstelling met de klas

Doelgroep: hoger secundair onderwijs

Klasgroepen: gratis (begeleid door leerkracht)

Geleid bezoek met gids: €75 (duur: anderhalf uur)

Reserveren:

toerisme.reserveringen@brugge.be

+32 (0)50 44 46 46

www.brugge.be/haute-lecture

LEZINGEN

De 3 curatoren over 'Haute lecture'

Evelien de Wilde van Musea Brugge en Evelien Hauwaerts en Ludo Vandamme van de Openbare Bibliotheek Brugge geven de ideale inleiding op de tentoonstelling 'Haute Lecture by Colard Mansion'. Ze hebben het over de voorbereiding en het concept van de tentoonstelling, over de prachtige collectie Mansion-incunabelen van de Openbare Bibliotheek Brugge en de uitzonderlijke bruiklenen uit onder meer de Bibliothèque nationale de France.

Donderdag 22 maart 2018 om 20 uur

Hoofdbibliotheek Biekorf (Leeszaal)

€ 5 | gratis: Vrienden Biekorfbibliotheek en Vrienden Musea Brugge

Inschrijven:

www.brugge.be/haute-lecture

+32 (0)50 47 24 25

i.s.m. Openbare Bibliotheek Brugge, De Vrienden van de Biekorfbibliotheek vzw en De Vrienden van Musea Brugge

Gedurfd experiment en grandioze mislukking: de eerste jaren van de boekdrukkunst in Brugge

door prof. dr. Johan Oosterman - Hoogleraar Oudere Nederlandse Letterkunde

Brugge was in de late middeleeuwen een belangrijk centrum van boekproductie: eenvoudige boekjes en de fraaiste verluchte handschriften kwamen uit de werkplaatsen. Toen in het derde kwart van de vijftiende eeuw ook het gedrukte boek een rol ging spelen, was Brugge het toneel van experiment, commerciële waaghalzerij, geslaagde producties en smadelijke mislukkingen.

Jan Brito, William Caxton en Colard Mansion zijn de hoofdrolspelers, maar culturele sleutelfiguren als Anthonis de Roovere, stadbestuurders en de hoge adel, wel in de eerste plaats Margareta van York, zijn medespelers in een spannende episode van de boekgeschiedenis. Brugge was even de hoofdstad van de Europese drukpers, maar raakte als drukkersstad snel weer in verval. Verkeerde inschattingen

én de politieke ontwikkelingen na de dood van Karel de Stoute waren daaraan debet.

Zondag 3 juni 2018 om 10.30 uur

Vriendenzaal Musea Brugge

€ 5 | Gratis: Vrienden Biekorfbibliotheek en Vrienden Musea Brugge

i.s.m. Openbare Bibliotheek Brugge, De Vrienden van de Biekorfbibliotheek vzw en De Vrienden van Musea Brugge

Brugge en Parijs. Joseph-Basile van Praet en de incunabelen van Mansion

door Geneviève Guillemint, conservateur à la Réserve des livres rares et précieux de la

Bibliothèque nationale de France

Geen enkele boekenliefhebber is meer gelinkt met Colard Mansion dan Joseph-Basile van Praet (1754-1837). Hij groeide op in de boekhandel-drukkerij van zijn vader in Brugge, trok vervolgens naar Parijs en werd er tijdens de Franse Revolutie bibliothecaris van de 'Bibliothèque nationale de France'. Zijn leven lang verzamelde hij wiegendrukken van Colard Mansion.

Geneviève Guillemint, conservateur à la Réserve des livres rares et précieux de la Bibliothèque nationale de France (2004-2017), spreekt over het belang van Van Praet als bibliothecaris in Parijs en als boekenverzamelaar.

Woensdag 23 mei 2018 om 19.30 uur

Hoofdbibliotheek Biekorf

Voordracht in het Frans

€5 | €3: leerkrachten Sint-Lodewijkscollege en leden Cultuurbibliotheek | Gratis: Vrienden Biekorfbibliotheek en Vrienden Musea Brugge

Inschrijven:

www.brugge.be/brugge-en-parijs

+32 (0)50 47 24 25

Miraeuslezing (internationale boekhistorici spreken over hun onderzoek) van de Openbare Bibliotheek Brugge, Cultuurbibliotheek en Grootseminarie i.s.m. de Vlaamse werkgroep Boekgeschiedenis

CORES

Symposium over conservatie en restauratie

CORES is het competentieplatform voor conservering en restauratie van boeken en archief. Het is een gezamenlijk initiatief van verschillende Brugse partners uit de erfgoedsector en Syntra West. Om de twee jaar organiseert CORES in Brugge een internationaal symposium over conservatie en restauratie. Het symposium van 2018 focust onder meer op restauraties van incunabelen en handschriften uitgevoerd in functie van de expo 'Haute Lecture'.

Vrijdag 25 mei 2018

Info op www.cores-vlaanderen.be

COLARD MANSION ONLINE EN INTERACTIEF

Op www.erfgoedbrugge.be kan je de 'Métamorphose' mét uitgebreide beschrijving consulteren. In Hoofdbibliotheek Biekorf kan je de pracht en veelzijdigheid van Mansions oeuvre ontdekken op een touchtafel in de inkomhal.

PUBLICATIES

Catalogus (EN)

Snoeck Publishers

€ 39

Hardback, 256 p.

OKV themanummer (NL & FR)

€ 9

Te koop in Museumshops Groeningemuseum & Arentshof, Dijver 16, 8000 Brugge

AFBEELDINGEN IN HR

Afbeeldingen kunnen enkel voor promotionele doeleinden ten gunste van dit project gedownload worden op volgende link: <http://www.flickr.com/photos/museabrugge/sets/>.

Gelieve de correcte credits te vermelden

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

1. Valerius Maximus, 'Faits et dits mémorables', manuscrit besteld door abt Jan Crabbe bij Colard Mansion, Brugge, Grootseminarie, Ms. 158/189, f. 138r © Lukas - Art in Flanders, foto Dominique Provost
2. Drukkersmerk [Brugge: Colard Mansion, 1484]. Brugge, Openbare Bibliotheek, Incunabel 3877
3. Meester FVB, 'Paulus', Brugge, Groeningemuseum ©Lukas - Art in Flanders, photo Dominique Provost
4. Petrus Christus, 'Portret van een vrouwelijke stichter', Washington, National Gallery of Art
5. Houtsneede in Publius Ovidius Naso, 'Métamorphose', bewerking door Colard Mansion, Brugge, Openbare Bibliotheek, Incunabel 3877
6. Pagina met houtsneede in Publius Ovidius Naso, 'Métamorphose', bewerking door Colard Mansion, Brugge, Openbare Bibliotheek, Incunabel 3877
7. Publius Ovidius Naso, 'Ovide moralisé en vers', Kopenhagen, Det Kongelige Bibliotek, Ms. Thott 399
8. 'Getijdenboek van Charlotte van Bourbon-Montpensier', Alnwick, Alnwick Castle, Duke of Northumberland, Ms. 482
9. Meester van de Boccaccio-illustraties, 'Het gevecht tussen Fortuna en Armoede', Paris, Musée du Louvre, Collection Edmond de Rothschild, 8o LR
10. Maynus de Mayneriis, 'Dialogue des créatures', manuscrit door Lodewijk van Gruuthuse besteld, vertaling uit het Latijn naar het Frans door Colard Mansion, Privécollectie Zwitserland, f. 7r
11. Boogschietende godin Diana, uit 'Ovide Moralisé', Kopenhagen, Det Kongelige Bibliotek, Ms. Thott 399
12. tentoonstellingsaffiche

PRAKTISCHE INFO TENTOONSTELLING

Titel:	Haute Lecture by Colard Mansion. Vernieuwing van tekst en beeld in middeleeuws Brugge
Locatie:	Groeningemuseum, Dijver 12, 8000 Brugge
Data:	van 1 maart tot en met 3 juni 2018
Openingsuren:	van dinsdag tot zondag van 9.30 tot 17 uur.
Tickets:	€ 12 (26-64 j.) € 10 (>65 j. & 18-25 j.) [incl. audioguide en permanente collectie] gratis t/m 17 jaar en inwoners van Brugge
Audioguide:	inbegrepen in ticket beschikbaar in het NL/FR/DE/EN
Meer info:	www.brugge.be/haute-lecture www.museabrugge.be

IN SAMENWERKING MET

{ BnF | Bibliothèque nationale de France

13

MET DE STEUN VAN

dS De
Standaard

Klara

Knack

MEER INFO

Afspraak kan geregeld worden via sarah.bauwens@brugge.be of t +32 50 44 87 08.

Persbezoek expo mogelijk op afspraak cf rubriek pers onder www.museabrugge.be.

De persmap kan ook online geraadpleegd worden en teksten kunnen overgenomen worden via www.museabrugge.be, rubriek 'pers'.

VERZOEK

Wij verzamelen alle mogelijke recensies betreffende onze musea en evenementen. Daarom vragen wij u een kopie van het door u gepubliceerde artikel, of een cd met de desbetreffende uitzending, op te sturen naar Sarah Bauwens, hoofd pers & communicatie Musea Brugge, Dijver 12, 8000 Brugge. U kunt de bestanden ook digitaal bezorgen (ftp of url doorgeven) t.a.v. sarah.bauwens@brugge.be

Met dank voor uw medewerking en belangstelling.

Vrienden Musea Brugge

danken hun bijzondere begunstigers

Absolute
Art Gallery

 PORT OF
ZEEBRUGGE

 ADMB
HR-partner

FLUXYS

 WEGHSTEEN
beheert uw vermogen

MONUMENT
GROUP

Maele Castle
Artist Residency

 MEYVAERT
SINCE 1828

BRUGGE
-Tripel-

SIEMENS

 BNP PARIBAS
FORTIS

 Nationale
Loterij

 SECURITAS

 VERSTRAETE

 NAGELMACKERS
Private Banking

D's
Deldycke
traiteurs
vanaf de Brugge binnenstad

BRUGGE

MUSEA
BRUGGE